SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:892

av Jennie Bergius Eriksson och Elise Ryder Wikén (båda M)

Nationella riktlinjer för tidiga insatser mot rekrytering av unga till kriminella nätverk

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten att ge Socialstyrelsen och Polismyndigheten i uppdrag att ta fram nationella riktlinjer för samordnade tidiga insatser mot gängrekrytering och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Rekryteringen av unga till kriminella nätverk är ett av de största hoten mot tryggheten i Sverige. Allt fler barn dras in i gängens verksamhet redan i 10–12-årsåldern. Risken är utbredd, kostnader för både samhälle och individ omfattande. Det går därför inte nog att understryka viken av stärkta proaktiva insatser på området.

Brottsförebyggande rådet: BRÅ har i flera rapporter påtalat att gängen aktivt söker sig till skolmiljöer och bostadsområden för att locka unga. I rapporten skolundersökning om brott som släpptes i Oktober 2026, baserad på elever i Sveriges årskurs 9, uppger lite mindre än hälften (47,4 %) av eleverna att de begått något av brotten våldsbrott, stöld, skadegörelse eller narkotikabrott vid minst ett tillfälle under de senaste tolv månaderna. Andelen är den lägsta under hela mätperioden (2015–2025), från att tidigare

har legat omkring 50–52 procent. Än återstår det att se om det rör sig om ett trendbrott eller en tillfällig avvikelse.

Vidare fastslås i skolundersökningen att andelen pojkar som uppger att de varit delaktiga i brott under de senaste tolv månaderna är större än bland flickor (49,0 % respektive 45,3 %). Det gäller även sett till de olika brottstyperna. Störst könsskillnader förekommer bland elevernas delaktighet i skadegörelse och våldsbrott och minst könsskillnader förekommer bland elever delaktighet i narkotikabrott och stöld. Också oberoende av kön är risken för att både begå brott och därmed bli indragen i kriminalitet betydande. Det centrala är att vi nu fortsätter att förstärka vårt förebyggande arbete för en bibehållen riktning i statistiken. För det krävs standardiserade och kvalitetssäkrade arbetssätt och metoder.

I dag finns det framgångsrika lokala samverkansmodeller, såsom SSPF (skola, socialtjänst, polis och fritid), men de är inte spridda i hela landet och saknar tydliga nationella riktlinjer. Resultatet blir stora skillnader i hur kommuner arbetar förebyggande. I vissa kommuner finns ett välfungerande samarbete, i andra saknas det helt.

Det brottsförebyggande perspektivet är centralt: om vi kan stoppa nyrekryteringen till gängen kan vi långsiktigt minska brottsligheten och trygga våra bostadsområden. Men kommunerna behöver stöd och enhetliga verktyg. Det räcker inte med goda exempel – det krävs nationella riktlinjer som alla kommuner förväntas följa.

För att minska nyrekryteringen bör regeringen därför ge Socialstyrelsen och Polismyndigheten i uppdrag att ta fram nationella riktlinjer för samordnade tidiga insatser mot gängrekrytering. Det handlar om att ge barn och unga alternativ till kriminalitet och att sätta in insatser tidigt, innan de hunnit fastna i gängmiljön.

Jennie Bergius Eriksson (M) *Elise Ryder Wikén (M)*